

ANALYSIS OF THE METHOD OF TAXING INCOME OF NATURAL PERSONS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ANALIZA MODALITĂȚII DE IMPUNERE A VENITURILOR PERSOANELOR FIZICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

COCIUG Ludmila, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: cociugludmila@ase.md

Abstract: The Republic of Moldova, as an economy in transition, faces significant fiscal challenges. For this reason, the personal income tax is a component part of the system of general state taxes and fees, representing a source of regulation of the budget system revenues. This research analyzes the current taxation system, highlighting both the advantages and challenges, such as the administrative burden and tax evasion. The methodology includes documentary analysis, international comparisons, statistical methods and surveys. The results highlight the fluctuations in the share of personal income tax in budget revenues and the conclusions that include the influencing factors and some recommendations.

Key words: income tax, tax revenues, taxation, tax period, income tax rates, tax, taxpayer

JEL CLASSIFICATION: H20, H24, K34, E62

INTRODUCERE

Impunerea veniturilor persoanelor fizice este un element esențial al politicilor fiscale ale oricărui stat, care joacă un rol crucial în asigurarea echilibrului bugetar. Studiul analizează impactul impozitelor pe venit asupra veniturilor bugetare cât și modalitățile de impunere a veniturilor persoanelor fizice în Republica Moldova, identificând punctele forte și punctele slabe ale sistemului actual, și de a propune soluții pentru îmbunătățirea eficienței și echității acestuia.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Baza informațională a studiului este formată din publicațiile științifice ale cercetătorilor din domeniul economic, actele normative aferente Republicii Moldova, precum și datele oficiale mai exact rapoartele cu privire la executarea bugetului public național publicate de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. În cadrul acestei cercetări pentru analizarea modalității de impunere a veniturilor persoanelor fizice în Republica Moldova au fost utilizate următoarele metode și tehnici de studiu:

- **Metode economice**, explicarea conceptului de impozitare a veniturilor persoanelor și impactul acestuia asupra echității sociale;
- **Metode statistice și econometrice**, pentru a analiza contribuția impozitului pe venit în diverse categorii de venituri bugetare;
- **Metoda comparației la nivel internațional**, pentru a analiza practicile și modelele fiscale din alte state, comparându-le cu cele din Republica Moldova;
- **Metoda deducției**, pentru formularea concluziilor pe baza analizei datelor și rezultatelor obținute.

Cu referire la impozitul pe venit, conform scrierilor profesorilor L. Lazari și R. Vieru pentru prima dată el a fost introdus în Marea Britanie pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea (Vieru, R., Lazari L., 2019).

Prevederile privind impozitul pe venit în Republica Moldova sânt reglementate de Codul Fiscal și anume Titlul I „Dispoziții generale” și Titlul II „Impozitul pe venit” Impozitul reprezintă o contribuție bănească obligatorie și cu titlu nerambursabil, achitată, conform legii statului de către persoanele fizice și juridice pentru veniturile care le obțin sau pentru averea pe care o posedă, iar impozitul pe venit este o componentă a sistemului de impozite și taxe generale de stat constituind o sursă de reglementare a veniturilor sistemului bugetar. Plata impozitului se efectuează în cuantumul și termenul precis stabilit prin lege (Codul fiscal, 1997).

Totalitatea veniturilor obținute din orice sursă de către o persoană fizică sau juridică în afară de deducerile și scutirile la care are dreptul persoana în cauză, constituie venitul brut, ceea ce reprezintă obiectul impunerii.

Spre deosebire de obiect, subiectul impunerii îl reprezintă persoanele fizice, fie ea rezidentă sau nerezidentă, dar care obține venituri din categoria celor supuse impozitării. Persoanele fizice pot fi cetățeni ai Republicii Moldova, cetățeni străini sau întreprinzători individuali. Prin urmare, conform anului calendaristic care reprezintă perioada fiscală cu privire la impozitul pe venit al persoanelor fizice, se determină la sfârșitul anului venitul impozabil după care se calculează suma impozitului ce urmează a fi plătită.

În Republica Moldova, se aplică impozitarea proporțională, menținând o cotă unică de 12%, indiferent de mărimea venitului, pentru a asigura egalitatea fiscală. Sistemele de impozitare din Estonia și Germania reprezintă politici fiscale diferite. Estonia aplică o cotă unică de 20% (Sabau R., 2023), ceea ce facilitează administrarea și atrage investiții. Se crede că este mai puțin echitabilă, deoarece nu ține cont de diferențele de venit. Impunerea proporțională are și unele neajunsuri, deoarece nu respectă echitatea în materie fiscală, nu se i-a în considerație că puterea contributivă a diferitor categorii sociale este diferită în funcție de mărimea absolută a veniturilor și mărimea absolută a averii pe care o posedă. Impunerea în cote proporționale nu preia la buget o parte din veniturile persoanelor fizice sau juridice, într-o măsură cât mai apropiată de creșterea veniturilor sau averii. Germania, pe de altă parte, folosește un sistem progresiv compus care constă în aceea că odată cu creșterea obiectului impozabil crește și cota impozitului, cu o rată cuprinsă între 14% și 45%, susținând bunăstarea socială prin impozite mai mari la veniturile mai mari. Similar cu Estonia, Republica Moldova aplică același sistem de impunere proporțional indiferent de mărimea obiectului impozabil, reprezentând o manifestare directă a principiului egalității în fața impozitelor.

Impozitul pe venit îi revine un rol important în circuitul economic al fiecărui stat. Fiind unul din importanțele fonduri bănești necesare statului, care a stat la temelia apariției acestuia, impozitul și-a păstrat importanța și în prezent. Analiza evoluției ponderii impozitului pe venit în diverse categorii de venituri bugetare între 2019 și 2023 oferă o perspectivă mai clară asupra tendințelor fiscale.

**Tabelul 1: Dinamica încasărilor din impozitul pe venit al persoanelor fizice la BPN
în perioada 2019-2023, %**

Perioada	Impozit pe venit	Impozite și taxe	Impozite directe	Venit total
2019	42,53	9,91	40,03	6,31
2020	44,85	10,48	42,20	6,65
2021	46,07	10,39	43,17	6,64
2022	40,72	10,43	38,74	6,55
2023	43,43	11,48	41,45	7,07

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din raportul cu privire la executarea bugetului public național de pe site-ul Ministerului Finanțelor.

Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

Tabelul 1 reflectă ponderea impozitului pe venit al persoanelor fizice în diferite categorii de impozite între 2019 și 2023, evidențiind fluctuații semnificative influențate de diverși factori precum cei economici și politicile. Ponderea în totalul impozitelor pe venit a variat pe parcursul întregii perioade analizate, dar se observă o scădere semnificativă de la 46,07% în anul 2021, la 40,72% în 2022. Iar în categoria de impozite, aceasta a crescut de la 9,91% în 2019 la 11,48% în 2023. Ponderea în impozitele directe a scăzut ușor la 38,74% în 2022, dar a revenit la 41,45% în 2023, iar în venitul total a crescut de la 6,31% la 7,07%. Aceste variații accentuează importanța continuă a impozitului pe venit în veniturile bugetare.

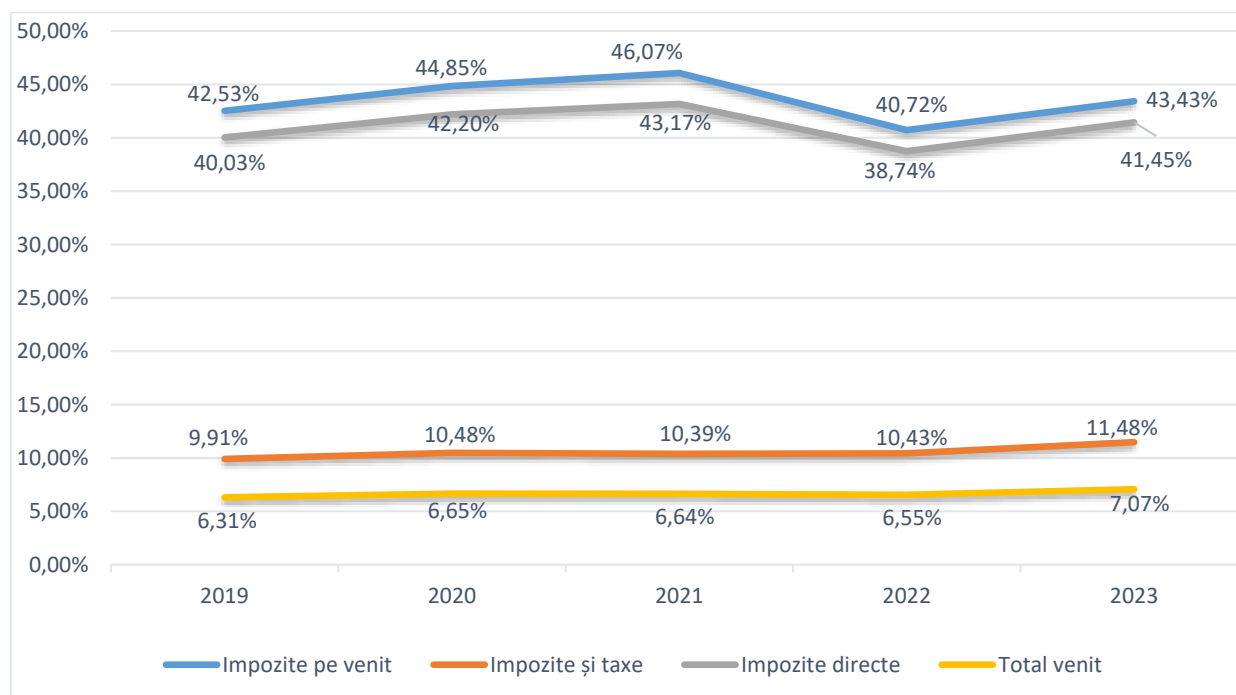

Figura 1. Diagrama evoluției ponderii impozitului pe venit al persoanelor fizice în total: impozit pe venit; impozite și taxe; impozite directe și în total venituri în perioada 2019-2023, %
Sursa: calcule de autor în baza datelor din raportul cu privire la executarea bugetului public național de pe site-ul Ministerului Finanțelor . [online]. [accesat: 20 martie 2025]. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

Pentru a analiza impactul impozitului pe venit la formarea veniturilor publice este important să evaluăm încasările acestuia la bugetul public național. Așa dar, conform datelor din figura 1, este accentuată o tendință de creștere a ponderii impozitului pe venit al persoanelor fizice în total venituri pe parcursul perioadei 2019-2023, astfel în anul 2019 aceasta reprezenta 6,31 % ajungând în 2023 la 7,07%. Se atestă și o creștere a ponderii acestui impozit în totalul impozitelor pe venit de la 42,53% în anul 2019 a atins un maxim de 46,07% în 2021, dar a scăzut la 40,72% în 2022, urmată de o revenire la 43,43% în 2023. În totalul impozitelor și taxelor, ponderea a crescut constant, ajungând la 11,48% în 2023. Chiar și în cadrul ponderii în impozitele directe se observă o creștere de la 40,03% în anul 2019, la 41,45% în anul 2023. Prin urmare, datorită modificărilor care sunt efectuate anual în cadrul legislației fiscale pentru a crește gradul de conformare fiscală ceea ce duce la majorarea încasărilor la buget, derivă și această evoluție pozitivă a încasărilor din impozitul pe venit al persoanelor fizice, care în consecință duce la combaterea treptată a evaziunii fiscale, îmbunătățirea echității fiscale a contribuabililor, dar pe de altă parte și la bunăstarea statului.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

În concluzie, analiza evoluției impozitului pe venit al persoanelor fizice în Republica Moldova în perioada 2019-2023 subliniază rolul său esențial în veniturile bugetare. Ponderea acestuia în totalul impozitelor pe venit a fluctuat semnificativ, de la 42,53 în anul 2019, atingând un maxim de 46,07% în 2021, urmat de o scădere la 40,72% în 2022 și o revenire la 43,43% în 2023. De asemenea, în structura veniturilor bugetare, această pondere a crescut de la 6,31% în 2019 la 7,07% în 2023.

Este important de menționat faptul că aceste evoluții au fost influențate de diverși factori precum ar fi contextul economic; nivelul de conformare al contribuabililor a jucat un rol esențial, iar măsurile de reducere a economiei informale sunt necesare pentru o colectare mai eficientă, digitalizarea administrării fiscale ceea ce a contribuit la optimizarea procesului de colectare a taxelor și la reducerea erorilor și a fraudei fiscale.

Pentru sporirea eficienței colectării impozitului pe venit și asigurarea sustenabilității fiscale sunt esențiale careva măsuri precum ar fi ajustarea cotelor de impozitare astfel încât să reflecte mai bine capacitatea contributivă și micșorarea inegalităților sociale. Un exemplu ar fi Germania, care practică un sistem de impunere progresiv compus, fiind cel care corespunde cel mai bine cerințelor utilizate în practica fiscală internațională deoarece susține echitatea socială și i-a în considerație că puterea contributivă a claselor sociale este diferită.

O altă măsură ar fi reducerea economiei informale și creșterea numărului de contribuabili ceea ce vor asigura o creștere sustenabilă a veniturilor bugetare și continuarea digitalizării sistemului fiscal pentru eficientizarea procesului de colectare și reducerea evaziunii fiscale.

Impozitul pe venit al persoanelor fizice va continua să fie o componentă esențială a veniturilor bugetare, iar gestionarea eficientă a acestuia este crucială pentru echilibrul fiscal al Republicii Moldova.

REFERINȚE:

1. Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24.04.1997. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 62 art. 522 din 18.09.1997. <https://www.sfs.md/codulfiscalalrm.aspx>
2. Cota impozitului pe venit în Germania (n.d.). <https://www.transfergo.ro/impozitul-pe-salariu-germania-lohnsteuer-si-clasele-de-impozitare>
3. Sabau, R. (2023). *Cota impozitului pe venit în Estonia*. <https://wise.com/ro/blog/viata-in-estonia-costuri-si-sfaturi>
4. Vieru, R., & Lazari, L. (2019). *Abordări conceptuale și evoluția impozitului pe venit*. <https://api.dspacecris.ase.md/server/api/core/bitstreams/5443059d-14d7-4f7a-a409-8d2d69c4805b/content>
5. Raportul cu privire la executarea bugetului public national de pe site-ul Ministerului Finanțelor. (2025). <https://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf. univ
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: bulgac.corina@ase.md